

Grenaas Posthistorie

Fra selvstændig Brevpostkontor 1810 til indførelsen af stålстик frimærkerne 1933.

Synopsis

Indledning

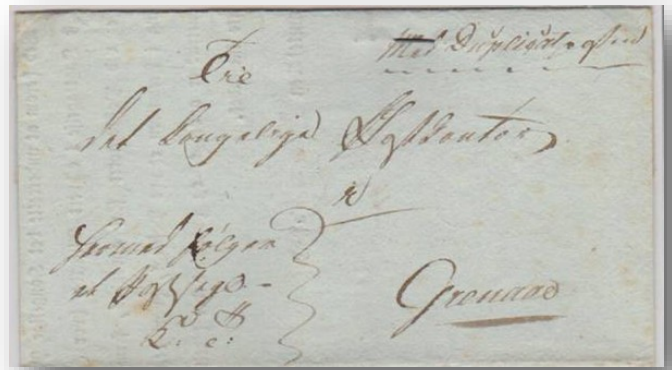
Hvor gammel Grenaa er, vides ikke bestemt, men at der har været bebyggelser her i årtusinder er sikkert, hvilket arkæologiske fund bevidner.

Byen er opstået omkring Djursåen, som var af stor betydning, da den forbandt det betydningsfulde Kolindsund med havet.

Grenaa by ligger ca. 3 km. fra havet, og først da der i 1812 blev bygget en havn ude ved kysten, begyndte der at udvikle sig et mindre bysamfund ude ved kysten.

Grenaa by og Grenaa Havn er siden vokset sammen.

Grenaa Havn fik i 1886 sit eget brevsamlingssted.

Denne stigning sker bl.a. i takt med handelslivet i byen får bedre vilkår, som følge af udbygning af havnen og de nye og forbedrede landeveje til både Århus og Randers.

Åbningen af jernbanen Grenaa - Randers og Grenaa - Århus henholdsvis i 1876 og 1877 har uden tvivl også haft stor betydning for byens og dermed postens udvikling. Da der allerede fra banens åbning blev oprettet bureau.

Ved indførelsen af forordningen af 25. december 1694 blev der oprettet en bipost mellem Århus og Grenaa.

I 1751 blev postmesteren i Ebeltoft også udnævnt til postmester i Grenaa.

Den 1. oktober 1772 fik Grenaa sin egen postmester, men blev først HPK den 1. januar 1810.

At postmængden i begyndelsen af den viste periode har været relativ begrænset skal ses i lyset af at Grenaa ved bipostens oprettelse kun talte ca. 460 indbyggere.

I perioden der vises i eksponatet, steg indbyggertallet fra 760 i 1801 til 3257 i 1901 og 6055 i 1930.

Beskrivelse af perioden

Set i lyset af byens størrelse og befolkningstallet, vil korrespondancen i mellem de offentlige myndigheder fylde forholdsvis meget i begyndelsen af perioden.

En periode hvor byen typisk var præget af håndværkere og mindre landbrug.

Men den private postmængde stiger stødt i sidste halvdel af eksponatets periode.

Også oprettelsen af brevsamlingsstederne i oplandet, med Nimtofte som det første i 1852, har haft indvirkning på den stigende postmængde i området.

Bearbejdning af materialet

I eksponatet vises et uddrag af Grenaas Posthistorie i perioden fra Grenaa postkontor bliver selvstændig Brevpostkontor i 1810 og til indførelsen af de stålstukne frimærker i 1933.

I den første del af perioden er hovedvægten lagt på forskellige former for tjenestelige forsendelser. Der vises også forskellige skrivelser, formularer og kontrakter der er med til at vise postens udvikling i området.

Ligesom der også vises forsendelser fra Napoleonskrigen og krigen 1864 og eksempler på skibspost og privatbefordrede forsendelser.

Derudover vises, med hensyntagen til Grenaa og oplands størrelse, et så bredt som muligt, udvalg af andre forskellige forsendelser.

Fra de brevsamlingssteder, der i samme periode enten var, eller blev underlagt Grenaa, vises et uddrag af forskellige forsendelser.

Grenaas Posthistorie

Fra selvstændig Brevpostkontor 1810 til indførelsen af stålстик frimærkerne 1933.

For at belyse Grenaas og brevsamlingsstedernes betydning og udvikling, vises der forsendelser både fra og til området, og for brevsamlingsstedernes vedkommende, både før og efter at disse blev underlagt Grenaa.

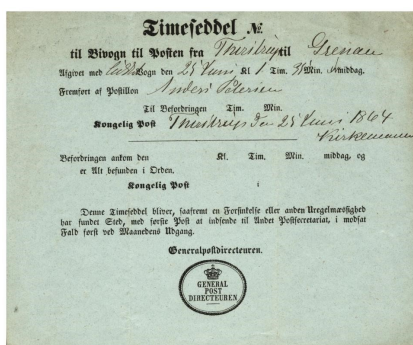
Eksponatet formidler helt speciel viden og grundlæggende posthistorie om et forholdsvist smalt geografisk område, der dog ved sin helhed illustrerer den danske posthistorie for alle tilsvarende byer.

Eksempler på interessante objekter

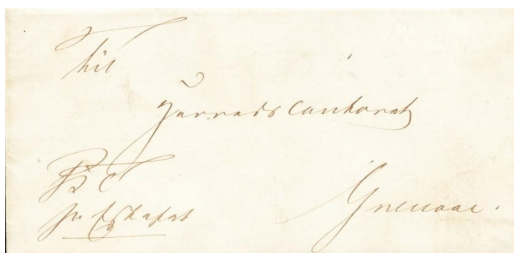

Håndskrevet karte fra Ebeltøft til Grenaa 1804

Brev sendt "Med Duplikatposten" 1808

Timeseddel fra Tistrup til Grenaa 1864

Estafettebrev 1864

Egen forskning

Jeg har gennemlæst flere hundrede breve og skrivelser, sendt mellem Generalpostdirektionen og Grenaa postkontor. Breve og skrivelser, som jeg dels selv har samlet i gennem en årrække og dels arkivalier, der er lånt på P&T hovedarkiv. Ved gennemlæsning af materialet har jeg dannet mig et detaljeret overblik over Grenaas posthistorie.

Uddrag af eget arkiv

Grenaas posthistorie har jeg beskrevet i en række artikler i PHT, og en nyrevideret udgave er trykt i Grenaa og Omegns Frimærkeklubs 50 års jubilæumsskrift fra 2008 og senest i Grenaa og Omegn – før og nu 2013 og 2016 udgivet af Grenaa Egnsarkiv. Ligesom jeg også har holdt foredrag om emnet, på Djurslands Filatelistiske Højskole, Posthistorisk Selskab og en række klubforedrag. Siden 1988 har jeg systematisk arbejdet med at kortlægge og registrere Grenaa med underlagte posthuses stempler og deres brug. Mit eksponat "Grenaa Posthistorie", en registrering af Grenaa og underlagte posthuses stempler kan, samt mine artikler kan ses på: www.grenaa-posthistorie.dk der løbende bliver opdateret med nye oplysninger.

Afsluttende bemærkninger

Som tidligere nævnt var Grenaa i eksponatets tidligste periode et ganske lille bysamfund og oplandet et forholdsvis tyndt befolket område. Trods disse „negative odds“ sammenlignet med større købstæders postmængde, så indeholder eksponatet mange ikke ofte sete objekter. Siden eksponatet sidst blev udstillet er eksponatet blevet tilført mere end 20 nye objekter, hvoraf enkelte kan ses i medsendte bilag. Ligesom en stor del af eksponatet vises i ny op-sætning.

Litteratur og kilder

Egne og P&T arkivalier.
Danmarks Posthuse 1624-1989 af JKE.
Den Danske Postetat 1624-1927 af Toke Nørby.
Ole Steen Jacobsens tre bøger om danske breve.
Lokal- og distriktsforsendelser i provinsen i 1800-tallet af Kurt Hansen og Ole Maintz.
Div. takstfortegnelser.
Postbesørgelsen i Danmark under 1864-krigen af Max Meedom.
Dansk Posthistorie 1875-1907 af Henrik Mouritsen
Vagn Jensens og egen stempelregistrering.
Skibspost i Danmark i 1800-Tallet af Kurt Hansen.
Skibspost til og fra Danmark i midten af 1800-tallet af Kurt Hansen og Ole Maintz
Banco-Breve m.m. 1753-1851 af Toke Nørby.
Posthistorisk Leksikon af DPHS
Grenaa Egnsarkiv.
Div. årgange af Grenaa Avis
Grenaa Bys Historie af Carl Svenstrup.

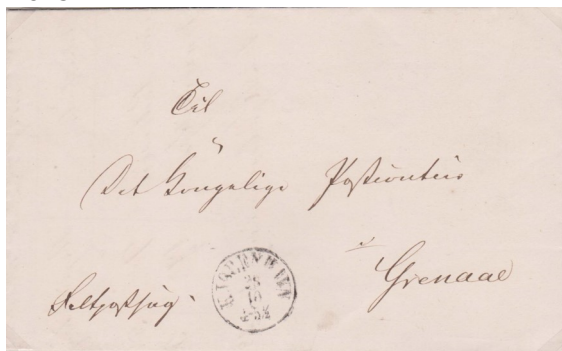
Grenaa Posthistorie

Fra selvstændig Brevpostkontor 1810 til indførelsen af stålstik frimærkerne 1933.

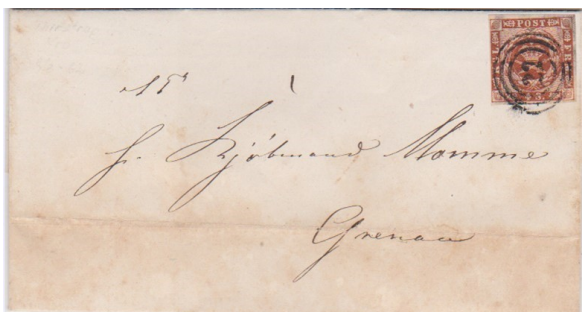
Eksempler på nye objekter i eksponatet (ramme/planche)

3/3. Det 3. af 3 kendte Banco fra Grenaa. Breve sendt fra Grenaa den 31/3 1823

3/11. "Feltpostsag" sendt fra København til Grenaa 28/10 1864

4/1. Et meget "ualmindelig" distriktsbrev, sendt fra Tirstrup til Grenaa

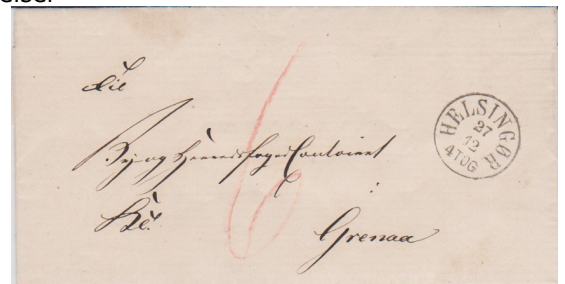
4/12. Adressebrev sendt fra Grenaa til København 19/10 1871

6/6. Omadresseret adressebrev sendt fra Trustrup. Betalt 8 øre for omadressering

6/12. Afregning for omdeling af adresseløse forsendelser

8/8. K.T. brev sendt fra Anholt til Grenaa skrevet 2/12 1867. Forsinket på grund af postbådens forlis

8/15. Lokalporto brevkort sendt med dampskibet "Union" fra Anholt til København 5/9 1912